

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ चतुर्थः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः ॥

वर्तयेत्याह न इति वै नाभ्या उल्लंभिवैकविंशतिश्च॥१॥

वि वा ए॒तस्य॑ य॒ज्ञ ऋ॑ध्यते॒ यस्य॑ ह॒विर॑ति॒रिच्य॑ते॒ सूर्यो॑
दे॒वो दि॑विष॒द्भ्य इ॒त्याह॑ बृह॒स्पति॑ना चै॒वास्य॑ प्र॒जाप॑तिना च
य॒ज्ञस्य॑ व्यृ॒द्धम॑पि॒ वप॑ति॒ रर॑खा॒सि वा॑ ए॒तत्प॒शुः स॑चन्ते
यदे॑कदे॒वत्य॑ आल॒ब्धो भू॒यान्भ॑वति॒ यस्या॑स्ते॒ हरि॑तो॒ गर्भ॑
इ॒त्याह॑ दे॒वत्रै॑वैना॑ गमयति॒ रर॑ख॒साम॑प॒हत्या॒ आ वर्त॑न
वर्त॑येत्याह [1]

ब्रह्म॑णै॒वैन॒मा वर्त॑यति॒ वि ते॑ भि॒नन्नि॑ त॒करी॑मित्याह
यथा॑य॒जुरे॒वैत॑दुरु॒द्रप्सो॑ वि॒श्वरू॑प॒ इन्दु॑रित्याह प्र॒जा वै प॒शव॑
इन्दुः॑ प्र॒जयै॒वैन॑म्प॒शुभिः॑ स॒मर्ध॑यति॒ दिवं॑ वै य॒ज्ञस्य॑ व्यृ॒द्धं
गच्छ॑ति॒ पृथि॒वीम॑ति॒रिक्त॑न्त॒द्यन्न॑ श॒मये॑दा॒र्तिमा॑च्छे॒द्यज॑मानो
म॒ही द्यौः॑ पृथि॒वी च॑ न॒ इति॑ [2]

आ॒ह द्या॑वा॒पृथि॒वीभ्या॑मे॒व य॒ज्ञस्य॑ व्यृ॒द्धं चा॑ति॒रिक्तं॑ च

शमयति नार्तिमार्च्छति यजमानो भस्मनाभि समूहति
 स्वगाकृत्या अथो अनयोर्वा एष गर्भोऽनयोरेवैनं दधाति
 यदवद्येदति तद्रैचयेद्यन्नावद्येत्पशोरालब्धस्य नाव द्येत्
 पुरस्तान्नाभ्या अन्यदवद्येदुपरिष्ठादन्यत्पुरस्ताद्वै नाभ्यै [3]

प्राण उपरिष्ठादपानो यावानेव पशुस्तस्याव द्यति
 विष्णावे शिपिविष्टाय जुहोति यद्वै यज्ञस्यातिरिच्यते
 यः पशोर्भूमा या पुष्टिस्तद्विष्णुः शिपिविष्टोऽतिरिक्त
 एवातिरिक्तं दधात्यतिरिक्तस्य शान्त्या अष्टाप्रद्विंशं
 दक्षिणाऽष्टापदी ह्येषात्मा नवमः पशोरास्या अन्तरकोश
 उष्णीषेणाविष्टितम्भवत्येवमिव हि पशुरुल्बमिव चर्मव
 मांसमिवास्थीव यावानेव पशुस्तमाप्त्वाव रुद्धे यस्यैषा
 यज्ञे प्रायश्चित्तिः क्रियत इष्ट्वा वसीयान्भवति॥ [4]

सरस्वत्यै स्वाहा मनुस्त्रयोदश च॥2॥

आ वायो भूष शुचिपा उप नः सहस्रं ते नियुतो विश्ववार।
 उपो ते अन्धो मद्यमयामि यस्य देव दधिषे पूर्वपेयम्।
 आकूत्यै त्वा कामाय त्वा समृधे त्वा किक्किटा ते मनः
 प्रजापतये स्वाहा किक्किटा ते प्राणं वायवे स्वाहा किक्किटा

ते चर॒ख्युः सूर्या॑य॒ स्वाहा॑ कि॒क्कि॒टा ते श्रो॒त्रं द्या॑वा॒पृथि॒वीभ्या॑ ५
स्वाहा॑ कि॒क्कि॒टा ते वाच॑ ५ सर॑स्वत्यै॒ स्वाहा॑ [5]

त्वं तु॒रीया॑ व॒शिनी॑ व॒शासि॑ स॒कृद्य॑त्वा॒ मन॑सा॒
गर्भ॑ आ॒शेय॑त्। व॒शा त्वं व॒शिनी॑ गच्छ॒ देवा॑न्त्स॒त्याः
स॑न्तु॒ यज॑मानस्य॒ कामाः॑। अ॒जासि॑ रयि॒ष्ठा पृ॑थि॒व्या ५
सी॑दो॒र्ध्वान्तरि॑ख्यमु॒प तिष्ठ॑स्व दि॒वि ते बृ॒हद्भाः॑। तन्तु॑
त॒न्वत्र॑ज॒सो भा॑नुमन्वि॒हि ज्योति॑ष्मतः प॒थो र॑ख्य धि॒या
कृ॒तान्। अ॒नु॒ल॒ब्धं व॑यत॒ जोगु॑वा॒मपो॑ मनु॒र्भव॑ ज॒नया॑ दै॒व्यं
ज॒नम्। म॒न॒सो ह॒वि॒र॒सि प्र॒जाप॑ते॒र्वर्णो॑ गात्रा॒णां ते गात्र॑भाजो
भूया॑स्म॥ [6]

यथ्र्वेनं सारस्वतीमा लभेत यः कामाय त्वा कामोऽप इत्युभो द्विचत्वारिंशच्च॥3॥

इ॒मे वै स॒हास्ता॒न्ते वा॒युर्व्य॑वा॒त्ते गर्भ॑म॒दधा॑ता॒न्त ५ सोमः॒
प्राज॑नय॒दग्नि॑र॒ग्रस॑त॒ स ए॒तम्प्र॒जाप॑तिरा॒ग्नेय॑म॒ष्टाक॑पाल॒-
मप॑श्य॒त्तं नि॒र॒व॒प॒त्तेनै॒वैना॑म॒ग्नेरधि॑ नि॒र॒क्रीणा॑त्तस्मा॒दप्य॑न्यदे॒वत्या॑
आ॒ग्नेय॑म॒ष्टाक॑पालम्पु॒रस्ता॒न्निर्व॑पेद॒ग्ने- रे॒वैना॑मधि॒ नि॒ष्क्री॑या
ल॒भते॑ यत् [7]

वा॒युर्व्य॑वा॒त्तस्मा॑द्वा॒यव्या॑ यदि॒मे गर्भ॑म॒दधा॑तां॒ तस्मा॑द्वा॒वापृ॑थि॒

यथ्सोमः प्राज॑नयद॒ग्निरग्र॑सत् तस्मा॑दग्नी॒षोमीया॑
 यद॒नयोर्वि॑यत्योर्वा॒गव॑दत्तस्मा॑त्सारस्व॒ती यत्प्र॑जाप॒तिर॒ग्रेरधि॑
 नि॒रक्री॑णात्तस्मा॑त्प्राजाप॒त्या सा वा ए॒षा सं॑र्वदे॒वत्या॑ यद॒जा
 व॒शा वा॑य॒व्यामा॑ ल॒भेत् भू॑ति॒कामो॑ वा॒युर्वे॑ ख॒षेपि॑ष्ठा दे॒वता॑
 वा॒युमे॒व स्वेन॑ [8]

भा॒ग॒धेये॒नोप॑ धावति॒ स ए॒वैन॒म्भूतिं॑ गमयति
 द्यावापृ॒थिव्या॑मा ल॒भेत् कृ॒षमा॑णः प्र॒तिष्ठाका॑मो दि॒व ए॒वास्मै॑
 प॒र्जन्यो॑ व॒र्षति॒ व्य॑स्यामोष॒धयो॑ रोहन्ति॒ सम॑र्धु॒कम॑स्य
 स॒स्यम्भ॑वत्यग्नी॒षोमीया॑मा ल॒भेत् यः का॒मये॒तान्न॑वान॒न्नादः॑
 स्या॒मित्य॒ग्निनै॒वान्न॑मव॒ रु॒द्धे सोमै॑नान्नाद्य॒मन्न॑वाने॒वान्ना॒दो
 भ॑वति॒ सार॑स्व॒तीमा॑ ल॒भेत् यः [9]

ई॒श्वरो॑ वा॒चो वदि॑तोः सन्वाचं॒ न वदे॑द्वाग्वै सर॑स्वती॒
 सर॑स्वतीमे॒व स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॒नोप॑ धावति॒ सैवा॑स्मिन्वाचं॒ दधा॑ति
 प्राजाप॒त्यामा॑ ल॒भेत् यः का॒मये॒तान॑भिजित॒मभि॑ ज॒येय॑मिति॒
 प्र॒जाप॑तिः सर्वा॑ दे॒वता॑ दे॒वता॑भिरे॒वान॑भि- जित॒मभि॑ ज॒यति॑
 वा॒यव्य॑योपाक॑रोति वा॒योरे॒वैना॑मव॒रु॒ध्या ल॑भत् आकू॑त्यै त्वा
 का॒माय॑ त्वा [10]

इत्याह यथायजुरेवैतत्किंकिटाकारं जुहोति किंकिटाकारेण
 वै ग्राम्याः पशवो रमन्ते प्रारण्याः पतन्ति यत्किंकिटाकारं
 जुहोति ग्राम्याणाम्पशूनां धृत्यै पर्यग्नौ क्रियमाणे जुहोति
 जीवन्तीमेवैनां सुवर्गं लोकङ्गमयति त्वं तुरीयां वशिनीं
 वशासीत्याह देवत्रैवेनां गमयति सत्याः सन्तु यजमानस्य
 कामा इत्याहैष वै कामः [11]

यजमानस्य यदनार्त उद्वचं गच्छति तस्मादेवमाहाजासि
 रयिष्ठेत्याहैष्वेवैनां लोकेषु प्रतिं ष्ठापयति दिवि ते बृहद्वा
 इत्याह सुवर्ग एवास्मै लोके ज्योतिर्दधाति तन्तुं तन्वन्नजसो
 भानुमन्विहीत्याहेमानेवास्मै लोकाज्योतिष्मतः करोत्यनुल्बणं
 वयत् जोगुवामप इति [12]

आह यदेव यज्ञ उल्बणं क्रियते तस्यैवैषा शान्तिर्मनुर्भव
 जनया दैव्यं जनमित्याह मानव्यो वै प्रजास्ता एवाद्याः
 कुरुते मनसो हविरसीत्याह स्वगाकृत्यै गात्राणां ते
 गात्रभाजो भूयास्मेत्याहाशिषमेवैतामा शास्ते तस्यै वा
 एतस्या एकमेवादेवयजनं यदालब्धायामभ्रः [13]

भवति॑ यदाल॑ब्धायाम॒भ्रः स्याद॒प्सु वा॑ प्रवेशये॒त्सर्वा॑
 वा प्रा॒श्रीया॒द्यद॒प्सु प्रवेशये॑द्यज्ञवेश॒सं कुर्या॑त्सर्वा॒मेव
 प्रा॒श्रीयादिन्द्रि॒यमेवा॒त्मन्धत्ते॑ सा वा ए॒षा त्रया॑णामे॒वावरु॑द्धा
 संवत्सर॒सदः सहस्र॑या॒जिनो॑ गृहमे॒धिन्स्त ए॒वैतया॑
 यजेर॒न्तेषा॑मे॒वैषा॒प्ता॥ 14॥

उप पञ्चविंशतिश्च॥ 4॥

चित्तं च॒ चित्ति॒श्चाकू॑तं चाकू॒तिश्च॒ विज्ञा॑तं च वि॒ज्ञानं॑
 च मन॑श्च शक्करी॒श्च दर्श॑श्च पूर्णमा॒सश्च बृ॒हच्च॑ रथ॒न्तरं॑ च
 प्र॒जाप॑तिर्जया॒निन्द्रा॑य वृ॒ष्णे प्राय॑च्छदु॒ग्रः पृ॒तना॑ज्येषु तस्मै
 वि॒शः सम॑नमन्त॒ सर्वाः स उ॒ग्रः स हि॑ हव्यो॒ बभू॑व
 देवा॑सुराः संय॑त्ता आस॒न्त्स इन्द्रः॑ प्र॒जाप॑तिमुपा॒धाव॑त्तस्मा॑
 ए॒ताञ्जया॑न्प्राय॑च्छ॒त्तान॑जुहो॒त्ततो॑ वै दे॒वा असु॑रानजयन् य-
 दज॑यन्त॒ञ्जया॑नां जय॒त्वः स्पर्ध॑मानेनै॒ते हो॑त॒व्या जय॑त्ये॒व
 ताम्पृ॑तनाम्॥ [15]

अवरे सप्तदश च॥ 5॥

अ॒ग्निर्भू॑ताना॒मधि॑पतिः स मा॒वत्विन्द्रो॑ ज्ये॒ष्ठाना॑
 य॒मः पृ॑थि॒व्या वा॒युर॒न्तरि॑ख्यस्य सूर्यो॑ दि॒वश्च॒न्द्रमा॑

न॒ख्यत्रा॑णा॒म्बृ॒हस्प॑तिर्ब्र॒ह्म॑णो मि॒त्रः सु॒त्यानां॑ वरु॑णोऽपा॒ः
 संमु॑द्रः स्रो॒त्याना॑मन्न॒ः सा॒म्राज्या॑नामधि॒पति॑ तन्मा॑वतु
 सोम॑ ओष॒धीना॑ः सवि॑ता प्र॒स॒वाना॑ः रु॒द्रः प॑शूनां त्वष्टा
 रू॒पाणां॑ विष्णुः पर्व॑ताना॒म्मरु॑तो गु॒णाना॑मधि॒पतय॑स्ते
 मा॑वन्तु पि॒तरः॑ पितामहाः परेऽवरे॒ तता॑स्ततामहा इ॒ह
 मा॑वत। अ॒स्मिन्ब्र॑ह्मन् अ॒स्मिन्ख॑त्रे॒ऽस्यामा॑शिष्य॒स्याम्पुरो॑धाया-
 म॒स्मिन्कर्म॑न्त्र॒स्यां दे॒वहू॑त्याम्॥ [16]

प्राजापत्याः सौऽष्टादश च॥6॥

दे॒वा वै यद्य॑ज्ञेऽकुर्व॑त॒ तदसु॑रा अकुर्व॑त॒ ते दे॒वा
 ए॒तान॑भ्याता॒नान॑पश्य॒न्तान॑भ्यात॑न्वत॒ यद्दे॒वानां॑ कर्मा॑सीदा॒र्ध्यत॑
 तद्य॑दसु॒राणां॑ न तदा॑र्ध्यत॒ येन॑ कर्म॒णेर्त्से॑त्तत्र॒ होत॑व्या
 ऋ॒ध्नोत्ये॒व तेन॑ कर्म॒णा यद्वि॑श्वे दे॒वाः स॒मभ॑र॒न्तस्मा॑दभ्याता॒ना
 वै॒श्वदे॒वा यत्प्र॑जाप॑तिर्ज॒यान्प्राय॑च्छ॒त्तस्मा॑ञ्जयाः प्राजाप॒त्याः
 [17]

यद्रा॑ष्ट्रभृ॒द्धी रा॒ष्ट्रमा॑ददत् तद्रा॑ष्ट्रभृ॒ताः रा॒ष्ट्रभृ॑त्वन्ते दे॒वा
 अ॑भ्याता॒नैरसु॑रान॒भ्यात॑न्वत॒ जयै॑रजयन्नाष्ट्रभृ॒द्धी रा॒ष्ट्रमा॑ददत्
 यद्दे॒वा अ॑भ्याता॒नैरसु॑रान॒भ्यात॑न्वत॒ तद॑भ्याता॒नाना॑मभ्यातान॒त्वय॑

जय॒त्वय्यँद्रा॑ष्ट्र॒भृद्धी॑ रा॒ष्ट्रमाद॑दत् तद्रा॑ष्ट्र॒भृता॑ ५ रा॒ष्ट्रभृ॑त्वन्ततो
 दे॒वा अ॒भ॒व॒न्प॒रासु॑रा॒ यो भ्रातृ॑व्यवा॒न्थस्या॑त्स ए॒ताञ्जु॑हुयादभ्याता॒नै
 भ्रातृ॑व्यान्भ्यात॑नुते जयै॑र्जयति रा॒ष्ट्रभृद्धी॑ रा॒ष्ट्रमा द॑त्ते
 भव॑त्या॒त्मना॒ परा॑स्य॒ भ्रातृ॑व्यो भवति॥ [18]

मनोऽमृदयष्पद्वत्वारि५शब्द॥ 7॥

ऋ॒ता॒षाडु॑तधा॒माऽग्नि॑र्गन्ध॒र्वस्तस्यौष॑धयोऽप्सरस॒ ऊर्जो॑
 नाम॒ स इ॒दम्ब्र॑ह्म॒ र॒ख॒त्रम्पा॑तु॒ ता इ॒दम्ब्र॑ह्म॒ र॒ख॒त्रम्पा॑न्तु
 तस्मै॒ स्वाहा॒ ताभ्यः॒ स्वाहा॑ स॒ंहितो॒ विश्व॑सा॒मा
 सूर्यो॑ गन्ध॒र्वस्तस्य॒ मरी॑चयोऽप्सरस॒ आयु॑वः सुषु॒म्नः
 सूर्य॑रश्मिश्च॒न्द्रमा॑ गन्ध॒र्वस्तस्य॒ नर॑ख॒त्राण्यप्सर॑सो बे॒कुर॑यो
 भु॒ज्युः सु॑प॒र्णो य॒ज्ञो गन्ध॒र्वस्तस्य॒ द॒खि॑षणा अ॒प्सर॑सः स्त॒वाः
 प्र॒जाप॑तिर्वि॒श्वक॑र्मा॒ मनः॑ [19]

गन्ध॒र्वस्तस्य॑क्सा॒मान्य॑प्सरसो॒ वह॑य इ॒षि॒रो वि॒श्वव्य॑चा॒
 वातो॑ गन्ध॒र्वस्तस्या॑पोऽप्सरसो॒ मु॒दा भु॑व॒नस्य॒ पते॒ यस्य॑
 त उ॒परि॑ गृ॒हा इ॒ह च॑। स नो॑ रा॒स्वाज्या॑नि५ रा॒यस्पोष॑ ५
 सु॒वीर्य॑ ५ संव॑त्स॒रीणा॑ ५ स्व॒स्तिम्। प॒रमे॒ष्ठ्यधि॑पति॒
 मृत्यु॑र्गन्ध॒र्वस्तस्य॒ विश्व॑म॒प्सर॑सो॒ भुवः॑ सु॒खि॒तिः

सुभूतिर्भद्रकृत्सुवर्वाङ्पुर्जन्यो गन्धर्वस्तस्य विद्युतोऽप्सरसो
रुचो दूरेहेतिरमृडयः [20]

मृत्युर्गन्धर्वस्तस्य प्रजा अप्सरसो भीरुवश्चारुः
कृपणकाशी कामो गन्धर्वस्तस्याधयोऽप्सरसः शोचयन्तीर्नाम
स इदम्ब्रह्म खषत्रम्पातु ता इदम्ब्रह्म खषत्रम्पान्तु तस्मै
स्वाहा ताभ्यः स्वाहा स नो भुवनस्य पते यस्य त उपरि
गृहा इह च। उरु ब्रह्मणेऽस्मै खषत्राय महि शर्म यच्छ॥
[21]

ग्रामी युनक्तीध्मः स्व एवेनान्नाद्यं यच्छन्त्येकात्रपञ्चाशच्च॥८॥

राष्ट्रकामाय होतव्या राष्ट्रं वै राष्ट्रभृतो राष्ट्रेणैवास्मै राष्ट्रमव
रुन्दे राष्ट्रमेव भवत्यात्मने होतव्या राष्ट्रं वै राष्ट्रभृतो राष्ट्रम्प्रजा
राष्ट्रम्पशवो राष्ट्रं यच्छ्रेष्ठो भवति राष्ट्रेणैव राष्ट्रमव रुन्दे
वसिष्ठः समानानाम्भवति ग्रामकामाय होतव्या राष्ट्रं वै
राष्ट्रभृतो राष्ट्रं सजाता राष्ट्रेणैवास्मै राष्ट्रं सजातानव रुन्दे
ग्रामी [22]

एव भवत्यधिदेवने जुहोत्यधिदेवन एवास्मै सजातानव
रुन्दे त एनमवरुद्धा उप तिष्ठन्ते रथमुख ओजस्कामस्य

होत॒व्या॑ ओजो॒ वै रा॑ष्ट्रभृ॒त ओजो॒ रथ॒ ओज॑सै॒वास्मा॒
ओजो॑ऽव॒ रु॒न्द्र ओज॑स्व्ये॒व भ॑वति॒ यो रा॒ष्ट्रादप॑भू॒तः
स्या॑त्तस्मै॑ होत॒व्या॑ याव॑न्तो॒ऽस्य॒ रथाः॒ स्यु॑स्तान्ब्रू॒याद्यु॒ङ्घ्रिमि॑ति॒
रा॒ष्ट्रमे॒वास्मै॑ यु॒नक्ति॒ [23]

आहु॑तयो॒ वा ए॒तस्या॑क्लृ॒प्ता यस्य॑ रा॒ष्ट्रं न क॑ल्प॒ते स्वर॑थस्य
द॒खि॒षणं॑ च॒क्रम्प्र॑वृ॒ह्य ना॒डीम॒भि जु॑हु॒यादा॑हु॒तीरे॒वास्य॑
क॒ल्पय॑ति॒ ता अ॑स्य॒ कल्प॑माना॒ रा॒ष्ट्रमनु॑ कल्प॒ते संग्रामे॑
संय॑त्ते होत॒व्या॑ रा॒ष्ट्रं वै रा॑ष्ट्रभृ॒तो रा॒ष्ट्रे खलु॒ वा ए॒ते
व्याय॑च्छ॒न्ते ये संग्राम॑ सं॒यन्ति॒ यस्य॒ पूर्व॑स्य॒ जुह॑ति॒ स
ए॒व भ॑वति॒ जय॑ति॒ तं संग्रामं॑ मा॒न्धुक॑ इ॒ध्मः [24]

भ॒वत्य॑ङ्गा॒रा ए॒व प्र॑ति॒वेष्ट॑माना अ॒मित्रा॑णामस्य॒ सेना॑म्प्रति॒
वेष्ट॑यन्ति॒ य उ॒न्माद्ये॒त्तस्मै॑ होत॒व्या॑ ग॒न्धर्वाप्सर॑सो॒ वा
ए॒तमु॒न्माद॑यन्ति॒ य उ॒न्माद्य॑त्ये॒ते खलु॒ वै ग॑न्ध॒र्वाप्सर॑सो॒
यद्रा॑ष्ट्रभृ॒तस्तस्मै॑ स्वाहा॒ ताभ्यः॑ स्वा॒हेति॑ जुहोति॒
तेनै॒वैना॑ञ्छ॒मय॑ति॒ नैय॑ग्रो॒ध औदु॑म्ब॒र आश्व॑त्थः॒ प्ला॒ख्य
इती॒ध्मो भ॑वत्ये॒ते वै ग॑न्ध॒र्वाप्सर॑सा॒ गृहाः॑ स्व ए॒वैनान् [25]

आ॒यत॑ने॒ शम॑यत्यभि॒चर॑ता॒ प्र॒तिलो॑मं॒ होत॒व्याः॑

प्राणानेवास्य प्रतीचः प्रति यौति तं ततो येन केन च स्तृणुते
 स्वकृत इरिणे जुहोति प्रदरे वैतद्वा अस्यै निर्ऋतिगृहीतं
 निर्ऋतिगृहीत एवैनं निर्ऋत्या ग्राहयति यद्वाचः क्रूरन्तेन
 वषट्करोति वाच एवैनं क्रूरेण प्र वृश्चति ताजगार्तिमाच्छति
 यस्य कामयेतान्नाद्यम् [26]

आ ददीयेति तस्य सभायामुत्तानो निपद्य भुवनस्य
 पत इति तृणानि सं गृहीयात्प्रजापतिर्वै भुवनस्य पतिः
 प्रजापतिनैवास्यान्नाद्यमा दत्त इदमहममुष्यामुष्यायणस्यान्नाद्यम्
 हरामीत्याहान्नाद्यमेवास्य हरति षड्विहरति षड्वा ऋतवः
 प्रजापतिनैवास्यान्नाद्यमादायर्तवोऽस्मा अनु प्र यच्छन्ति
 [27]

यो ज्येष्ठबन्धुरपभूतः स्यात्तः स्थलेऽवसाय्य ब्रह्मौदनं
 चतुःशरावम्पक्ता तस्मै होतव्या वर्षम् वै राष्ट्रभृतो वर्षम्
 स्थलं वर्षमणैवेनं वर्षम् समानानां गमयति चतुःशरावो
 भवति दिख्वेव प्रति तिष्ठति र्षीरे भवति रुचमेवास्मि-
 न्दधात्युद्धरति शृतत्वाय सर्पिष्वान्भवति मेध्यत्वाय चत्वारं
 आर्षेयाः प्राश्नन्ति दिशामेव ज्योतिषि जुहोति॥ [28]

पशुकामश्छन्दांसि वै देविकाश्छन्दांसि ग्रामङ्कल्पयत्येता एव निर्वृत्तमन्ध्यातारं करोति मेधा नमत्येता एव निर्वपेदष्टौ

दहन्ति नवं च॥9॥ देविकाः प्रजाकामो मिथुनी पशुकाम

देविका निर्वपेत्प्रजाकामश्छन्दांसि वै देविकाश्छन्दांसीव
खलु वै प्रजाश्छन्दोभिरेवास्मै प्रजाः प्र जनयति प्रथमं धातारं
करोति मिथुनी एव तेन करोत्यन्वेवास्मा अनुमतिर्मन्यते
राते राका प्र सिनीवाली जनयति प्रजास्वेव प्रजातासु
कुह्वा वाचं दधात्येता एव निर्वपेत्पशुकामश्छन्दांसि वै
देविकाश्छन्दांसि [29]

इव खलु वै पशवश्छन्दोभिरेवास्मै पशून् जनयति प्रथमं
धातारं करोति प्रैव तेन वापयत्यन्वेवास्मा अनुमतिर्मन्यते
राते राका प्र सिनीवाली जनयति पशून् प्रजातान्कुह्वा
प्रतिं ष्ठापयत्येता एव निर्वपेद्ग्रामकामश्छन्दांसि वै
देविकाश्छन्दांसीव खलु वै ग्रामश्छन्दोभिरेवास्मै ग्रामम्
[30]

अव रुद्धे मध्यतो धातारं करोति मध्यत एवैनं
ग्रामस्य दधात्येता एव निर्वपेज्ज्योगामयावी छन्दांसि
वै देविकाश्छन्दांसि खलु वा एतमभि मन्यन्ते यस्य

ज्योगामयति छन्दोभिरेवैनमगदं करोति मध्यतो धातारं
करोति मध्यतो वा एतस्याक्लृप्तं यस्य ज्योगामयति मध्यत
एवास्य तेन कल्पयत्येता एव निः [31]

वपेद्यं यज्ञो नोपनमेच्छन्दांसि वै देविकाश्छन्दांसि
खलु वा एतं नोप नमन्ति यं यज्ञो नोपनमति प्रथमं धातारं
करोति मुखत एवास्मै छन्दांसि दधात्युपैनं यज्ञो नमत्येता
एव निर्वपेदीजानश्छन्दांसि वै देविका यातयामानीव खलु
वा एतस्य छन्दांसि य ईजान उत्तमं धातारं करोति [32]

उपरिष्ठादेवास्मै छन्दांस्ययातयामान्यव रुन्छ
उपैनमुत्तरो यज्ञो नमत्येता एव निर्वपेद्यम्मेधा नोपनमेच्छन्दांसि
वै देविकाश्छन्दांसि खलु वा एतं नोप नमन्ति यम्मेधा
नोपनमति प्रथमं धातारं करोति मुखत एवास्मै छन्दांसि
दधात्युपैनम्मेधा नमत्येता एव निर्वपेत् [33]

रुक्कामश्छन्दांसि वै देविकाश्छन्दांसीव खलु
वै रुक्छन्दोभिरेवास्मिन्नुचं दधाति रूषीरे भवन्ति
रुचमेवास्मिन्दधति मध्यतो धातारं करोति मध्यत

ए॒वैनं॑ रु॒चो द॑धाति गा॒य॒त्री वा अ॑नु॒मति॑स्त्रि॒ष्टु॒ग्रा॒का जग॑ती
 सि॒नीवा॒ल्यनु॑ष्टु॒प्कु॒हूर्धा॑ता व॒षट्कारः॑ पू॒र्वप॑र॒ख्यो रा॒काप॑र॒प॒ख्यः
 कु॒हूर॑मावा॒स्यां सि॒नीवा॒ली पौ॑र्ण॒मा॒स्यनु॑मतिश्च॒न्द्रमा॑ धा॒ताऽष्टौ
 [34]

वस॑वोऽष्टा॒खरा॑ गा॒य॒त्र्येका॑दश रु॒द्रा ए॒का॑दशा॒खरा॑
 त्रि॒ष्टु॒द्वा॑दशा॒दित्या॑ द्वा॒दशा॑खरा॒ जग॑ती प्र॒जाप॑तिरनु॒ष्टु॒ब्धा॒ता
 व॒षट्कार॑ ए॒तद्वै दे॒विकाः॑ सर्वा॑णि च॒ छन्दा॑सि॒ सर्वा॑श्च दे॒वता॑
 व॒षट्कार॑स्ता यथ्स॒ह सर्वा॑ निर्व॒पेदी॑श्चरा॒ ए॒नम्प्र॑दहो द्वे प्र॒थमे॑
 नि॒रुप्य॑ धा॒तुस्तृ॑तीयं निर्व॒पेत्तथो॑ ए॒वोत्त॑रे निर्व॒पेत्तथै॑नं न प्र
 द॑हन्त्यथो॒ यस्मै॑ का॒माय॑ नि॒रुप्य॑न्ते॒ तमे॒वाभि॑रुपा॒प्नोति॥
 [35]

धृ॒त्तेऽर्वा॑चीनं॑ स्या॒ध्ममा॑रोहयति प॒ञ्च॑व॒त्वारि॑श॒च्च॥ 10॥

वास्तो॑ष्पते॒ प्रति॑ जानी॒ह्यस्मान्ध॑स्वा॒वेशो॑ अ॒नमी॒वो भ॑वा
 नः। यत्त्वेम॑हे॒ प्रति॑ तन्नो॑ जुषस्व॒ शं न॑ एधि द्वि॒पदे॒ शं
 चतु॑ष्पदे। वास्तो॑ष्पते श॒ग्मया॑ स॒सदा॑ ते स॒खीम॑हि र॒ण्वया॑
 गा॒तुम॑त्या॑। आवः॒ ख्येम॑ उ॒त योगे॑ वरं॒ नो यू॒यम्पा॑त स्व॒स्तिभिः॑
 सदा॑ नः। यथ्स॒ायम्प्रा॑तरग्नि॒होत्रं॑ जु॒होत्या॑हुतीष्ट॒का ए॒व ता॑ उप॒

धत्ते [36]

यजमानोऽहोरात्राणि वा एतस्येष्टं का य आहिताग्निर्यत्सायम्
कृत्वोप धत्ते दशं समानत्र जुहोति दशांखरा
विराड्विराजमेवास्वेष्टं कां कृत्वोप धत्तेऽथो विराज्येव
यज्ञमाप्नोति चित्यश्चित्योऽस्य भवति तस्माद्यत्र दशोषित्वा
प्रयाति तद्यज्ञवास्त्ववास्त्वेव तद्यत्ततोऽर्वाचीनम् [37]

रुद्रः खलु वै वास्तोष्पतिर्यदहुत्वा वास्तोष्पतीयं म्रयायाद्रुद्र
एनम्भूत्वाग्निरनूत्थाय हन्याद्वास्तोष्पतीयं जुहोति
भागधेयेनैवैनं शमयति नार्तिमाच्छति यजमानो यद्युक्ते
जुहुयाद्यथा प्रयाते वास्तावाहुतिं जुहोति तादृगेव तद्यद्युक्ते
जुहुयाद्यथा ख्वेम आहुतिं जुहोति तादृगेव तदहुतमस्य
वास्तोष्पतीयं स्यात् [38]

दखिणो युक्तो भवति सव्योऽयुक्तोऽथ वास्तोष्पतीयं
जुहोत्युभयमेवाकरपरिवर्गमेवैनं शमयति यदेकया
जुहुयाद्विहिमं कुर्यात्पुरोनुवाक्यामनूच्य याज्यया जुहोति
सदेवत्वाय यद्धुत आदध्याद्रुद्रं गृहानन्वारोहयेद्यदव-
ख्याणान्यसम्प्रख्याप्य प्रयायाद्यथा यज्ञवेशसं वादहनं वा

तादृगेव तदयं ते योनिर्ऋत्विय इत्यरण्योः समारोहयति
[39]

एष वा अग्रेयोनिः स्व एवैनं योनौ समारोहयत्यथो
खल्वाहुर्यदरण्योः समारूढो नश्येदुदस्याग्निः सीदेत्पुनराधेयः
स्यादिति या ते अग्ने यज्ञिया तनूस्तयेह्यारोहेत्यात्मन्समारोहय
यजमानो वा अग्रेयोनिः स्वायामेवैनं योन्याः समारोहयते॥
[40]

सोमो गोषु मा रयि मन्त्रो यच्छिथिरा सप्त च॥11॥

त्वमग्ने बृहद्वयो दधासि देव दाशुषे। कविर्गृहपतिर्युवा॥
हव्यवाडग्निरजरः पिता नो विभुर्विभावा सुदृशीको
अस्मे। सुगारुहपत्याः समिषो दिदीह्यस्मद्रियक्सम्मिमीहि
श्रवांसि। त्वं च सोम नो वशो जीवातुं न
मरामहे। प्रियस्तोत्रो वनस्पतिः। ब्रह्मा देवानामपदवीः
कवीनामृषिर्विप्राणाम्महिषो मृगाणाम्। श्येनो गृध्राणां
स्वधितिर्वनानां सोमः [41]

पवित्रमत्येति रेभन्। आ विश्वदेवः सत्पतिः सूक्तैरद्या
वृणीमहे। सत्यसंवः सवितारम्॥ आ सत्येन रजसा

वर्तमानो निवेशयन्नमृतम्मर्त्यं च। हिरण्ययेन सविता रथेना
 देवो याति भुवना विपश्यन्। यथा नो अदितिः करत्पश्चे
 नृभ्यो यथा गवै। यथा तोकाय रुद्रियम्। मा नस्तोके तनये
 मा न आयुषि मा नो गोषु मा [42]

नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितो
 वधीर्हविष्मन्तो नमसा विधेम ते। उदप्रुतो न वयो
 ररुष्माणा वावदतो अभ्रियस्येव घोषाः। गिरिभ्रजो
 नोर्मयो मदन्तो बृहस्पतिमभ्यर्का अनावन्। ह॑सैरिव
 सखिभिर्वावदद्विरश्मन्मयानि नहना व्यस्यन्। बृहस्पतिरभि
 कनिक्रदद्वा उत प्रास्तौदुच्चं विद्वा॑ अंगायत्। एन्द्र॑ सानसि॑
 रयिम् [43]

सजित्वान॑ सदासहम्। वर्षिष्ठमृतये भर। प्र संसाहिषे
 पुरुहूत॑ शत्रूञ्ज्येष्ठस्ते शुष्मं इह रातिरस्तु। इन्द्रा भर॑
 दखिषणेना॑ वसूनि पतिः सिन्धूनामसि रेवतीनाम्। त्व॑
 सुतस्य॑ पीतये सद्यो वृद्धो अजायथाः। इन्द्र॑ ज्यैष्ठ्याय
 सुक्रतो। भुवस्त्वमिन्द्र॑ ब्रह्मणा महान्भुवो विश्वेषु॑ सवनेषु
 यज्ञियः। भुवो नृ॑श्च्यौतो विश्वस्मिन्भरे॑ ज्येष्ठश्च॒ मन्त्रः [44]

वि॒श्वच॒र्षणे॑। मि॒त्रस्य॑ च॒र्षणी॑धृतः श्रवो॑ दे॒वस्य॑
 सान॒सिम्। स॒त्यं चि॒त्रश्र॑वस्तमम्। मि॒त्रो जना॑न् यातयति
 प्रजा॑नन्मि॒त्रो दा॑धार पृथि॒वीमु॒त द्याम्। मि॒त्रः कृ॒ष्टीरनि॑मिषा॒भि
 च॑ष्टे स॒त्याय॑ ह॒व्यं घृ॒तव॑द्विधेम। प्र स मि॒त्र म॒र्तो अस्तु॑
 प्रय॑स्वान् यस्त॑ आदित्य॒ शिख॑ति व्रतेन॑। न ह॑न्यते॒ न
 जी॑यते॒ त्वोतो॑ नैन॒म॒हो अ॒श्रोत्य॑न्ति॒तो न दू॒रात्। यत्
 [45]

चि॒द्धि ते॒ विशो॑ यथा॒ प्र दे॒व वरु॑ण व्रतम्। मि॒नीम॑सि
 द्यवि॑द्यवि। यत्किं॑ चे॒दं व॑रुण॒ दैव्ये॑ जने॑ऽभिद्रोह॒ह॒
 म्म॑नु॒ष्या॑श्चरा॑मसि। अचि॑त्ती॒ यत्तव॑ धर्मा॒ युयो॑पिम॒ मा
 न॒स्तस्मा॑देन॑सो देव॒ रीरि॑षः। कि॒त॒वासो॑ यद्रि॑रिपुर्न॒ दी॒वि
 यद्वा॑ घा स॒त्यमु॒त यन्न॑ वि॒द्म। सर्वा॑ ता वि॒ ष्य॑ शिथि॒रेव॑
 दे॒वाथा॑ ते स्याम॒ वरु॑ण प्रि॒यासः॑॥ [46]

पूर्ण॑र्षयोऽग्नि॒ना ये दे॒वास्सूर्यो॑ मा॒ सन्त्वा॑ नह्यामि॒ वप॑द्भार॒स्स ख॑दिर॒ उप॑याम॒गृही॑तोऽसि॒ यावै॑ त्वे॒ क्रतु॑म्प्र

दे॒वमेका॑दश॥11॥ पूर्णा॑ संह॒जान्त॑वा॒ग्ने प्रा॑णैरे॒व प॒त्रि॑शत्॥36॥ पूर्णा॑ सन्ति॒ देवाः॑॥ ह॒रिः ओम्॑॥ श्री॒कृष्णा॑र्पणमस्तु॥

॥ ह॒रिः ओम्॑॥ तैत्तिरीयसंहिता तृतीयकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः॥

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>